

De Juffrouw uit de stad.

Lieske was de laatste van het zevental, dat ze gehad hadden, vader en moeder Jobse. Twee had de lieve Heer tot Zich genomen en zij lagen rustig ginds op het kerkhof. Als moeder de ruiten moest afdoen van het kleine raampke, dan zag ze er vlak op, dan lag de hand en de doek altijd een vijf minuten stil en dan kon ze er zóólang naar kijken, dat haar nog een zucht van het hart ging, een lange, zware zucht, al was het lang geleden. De anderen hadden ze met eere groot gebracht. Betje diende bij den notaris en Jan, Gerrit en Mina waren getrouwd. Alleen Lieske was nog over. De anderen ging het heel goed, maar Lieske moest het beter gaan, want zij was de jongste en 't was een lief kind, vaders oogappel en moeders afgodje. De broers en zuster hielden ook veel van haar en zij vonden het goed en natuurlijk, dat zij vaders oogappel was, maar moeders afgodje, dat mocht niet, meenden zij: een afgod mocht moeder er niet op nahouden. „'n Mensch werd altoos met zijn afgodjes gestraft,” zei dominé Leonertsz., en Jan hield het met hem.

Maar moeder liet ze praten, hen en den dominé. Ze hadden er met Gods hulp vier groot gekregen en goed ook; waarom zou het met de jongste niet gaan? En dan, zoo'n eenvoudig, lief kind als Lieske was, de mooiste en de fijnste van 't heele stelletje. Neen, dat was geen kind voor het dorp, daar was ze te teer en te verstandig voor, en wat zou ze doen op het dorp! Wien kon ze metertijd krijgen? 't Meeste was al een boerenzoon, zooals Mina er een had, en dan was 't toch maar een slavig leven.

Jobse was 't er niet mee eens, Jobse zei, dat Mina een lot uit de loterij had, maar hij was erg ouderwetsch en als de kinderen het maar zóó hadden, als ze 't altijd gewend waren geweest, dan hadden ze, naar zijn meening, niets meer te wenschen en een goed leven. Nu ja, Gerrit en Jan hadden goed hun brood en Mina kreeg letterlijk alles, wat ze begeerde. Maar 'n slavig leven, zoo'n boerderij en zooveel kinderen om haar heen! In de stad, daar hadden de menschen voor alles een meid en zelf deden ze niet meer dan ze verkozen!

Jobse was 't er lang niet mee eens, maar wat zou hij? Hij had zoolang met moeder kunnen huizen in vrede, en nu ruzie maken om Lieske! 't Was een lief kind en daarom . . . hij zweeg maar stil, als Lieske wat anders gekleed ging als de anderen. Bovendien, hij zag wel, dat Lieske toch niet in de ijdelheid met moeder opging. Een vlecht om het haar hadden de anderen nooit gedragen, maar met bloote voetjes in huis hadden ze allen geloopt. 't Was en het bleef zijn Lieske, zijn oogappel. o Schrikkelijk! Wat had hij durven denken! Zijn vrouw ijdel! Hoe was 't mogelijk! en van ontevredenheid over zijn eigen gedachten stopte hij een pijp en stak er het vuur in.

En toch . . . het ging moeder Jobse als Lot's huisvrouw. Zelf was ze de ijdelheids-kermis ontvloden, maar voor Lieske keek ze nog eens om op den weg. Zelf gaf ze niets om den opschik, maar in anderen, bij jongeren, voor Lieske mocht ze zoo iets nog wel zien. 't Was maar jammer, dat Lieske zoo altijd onder de boerenmeisjes moest verkeerren. Als zij haar eens ergens in de stad kon geplaatst krijgen, dat zou veel beter voor haar zijn. Hier leerde ze niets geen manieren, neen, sinds ze op school uitgeleerd was, leerde ze letterlijk niets. Als ge dat nu eens vergelijkt met hetgeen die juffers uit de stad kenden. o Ja, een kous stoppen en een boezen naaien, dat leerden ze hier, maar he, laatst had ze die logé van hier schuin tegenover; och, hoe heette ze ook weer? — nu ja, die nicht van de wagenmakersvrouw zien borduren. Mensch! Ze had de handen er van in mekaar geslagen: 't was of de rozen er zóó op lagen!

Jobse had geluisterd en gezwegen. Hij had Lieske wat dicht bij zich getrokken, dat was al, en Lieske had er bij gezeten, ja, met het vlechtske om 't haar, maar met de bloote voetjes!

Als die logé eens weer kwam, wou zij haar toch eens verzoeken en haar eens laten praten. Die was ook vroeger

in 't dorp geweest, maar ze was er als leerlinge in een modistenwinkel uitgegaan en nu was 't een dame, die er veel fijner uitzag dan de dochters van den notaris zelfs. Zie, als ze nu zoo iets ook eens voor Lieske kon krijgen! Al moest het haar dan ook wat kosten, dat kwam later terecht, want goed geld verdienen moesten ze, anders kon zoo'n meisje er zich niet zóó van kleeden. Ze hadden het zich altijd hard laten vallen, Jobse als timmerman en zij met het spinnewiel en het huishouden. Daar was letterlijk niets afgenomen dan het hoogst noodige en wat de kinderen als uitzet hadden meegekregen. Ze hadden nog een aardig spaarduitje over en dat moest er dan voor Lieske nu maar af.

„Daar wordt tegenwoordig ook veel slecht geld verdiend in de stad, zoo heb ik wel eens gehoord,” zeide Jobse, en hij trok zwaar aan zijn pijp en blies een dikke rookwolk naar het kleine raampje.

„Slecht geld! Wat . . . slecht geld! Dat snappen ze immers dadelijk! Wat maal je nu!”

„Nu ja, geen valsche geld, maar slecht geld, dat is het wat ik meen!” en weder moest de pijp en het raampje het ontgelden, en met een zwaren zucht besloot hij, dat hij Lieske liever zou zien op het kerkhof ginds, dan dat ze later met slecht geld thuis zou komen. Maar vrouw Jobse schudde het hoofd over haar conservatieven man en deze moest dan toch ook bekennen, dat het „goeie” geld in de stad goed was en verder zweeg hij er maar weer over en toen Lieske, die bij den aanvang van het gesprek de kamer had verlaten, weer binnenkwam en naast vaderke aan tafel ging zitten, zuchtte hij nog eens lang en zwaar.

„Of de juffrouw wel eens een kopje thee zou willen komen drinken?” was de boodschap, toen de wagenmakersvrouw weer de logé kreeg. Wel zeker, waarom zou de juffrouw dat niet willen! En zij kwam. Nu, ze zag er keurig uit, dat moest Jobse zelf zeggen, al had hij nu niet garne gezien, dat een zijner kinderen zóó bont en zóó opgedirkt thuis gekomen was. En wat ging haar mond! Met de kin in de hand en den arm op tafel geleund, zat hij met groote oogen mee te luisteren . . . toch beviel ze hem niet, al liet hij de pijp ook uitgaan bij al, wat zij te hooren gaf en hij zette een gezicht, alsof het ergste straks nog komen moest. Maar moeder Jobse genoot en ze liet er het spinnewiel bij rusten en keek Lieske over den schouder aan, alsof ze zeggen wou: „Wel, kind, heb ik nu niet het rechte met je voor, als moeder wil, dat je ook van de stad geniet! Nu hoor je, hoe het is, en bevat het je niet?”

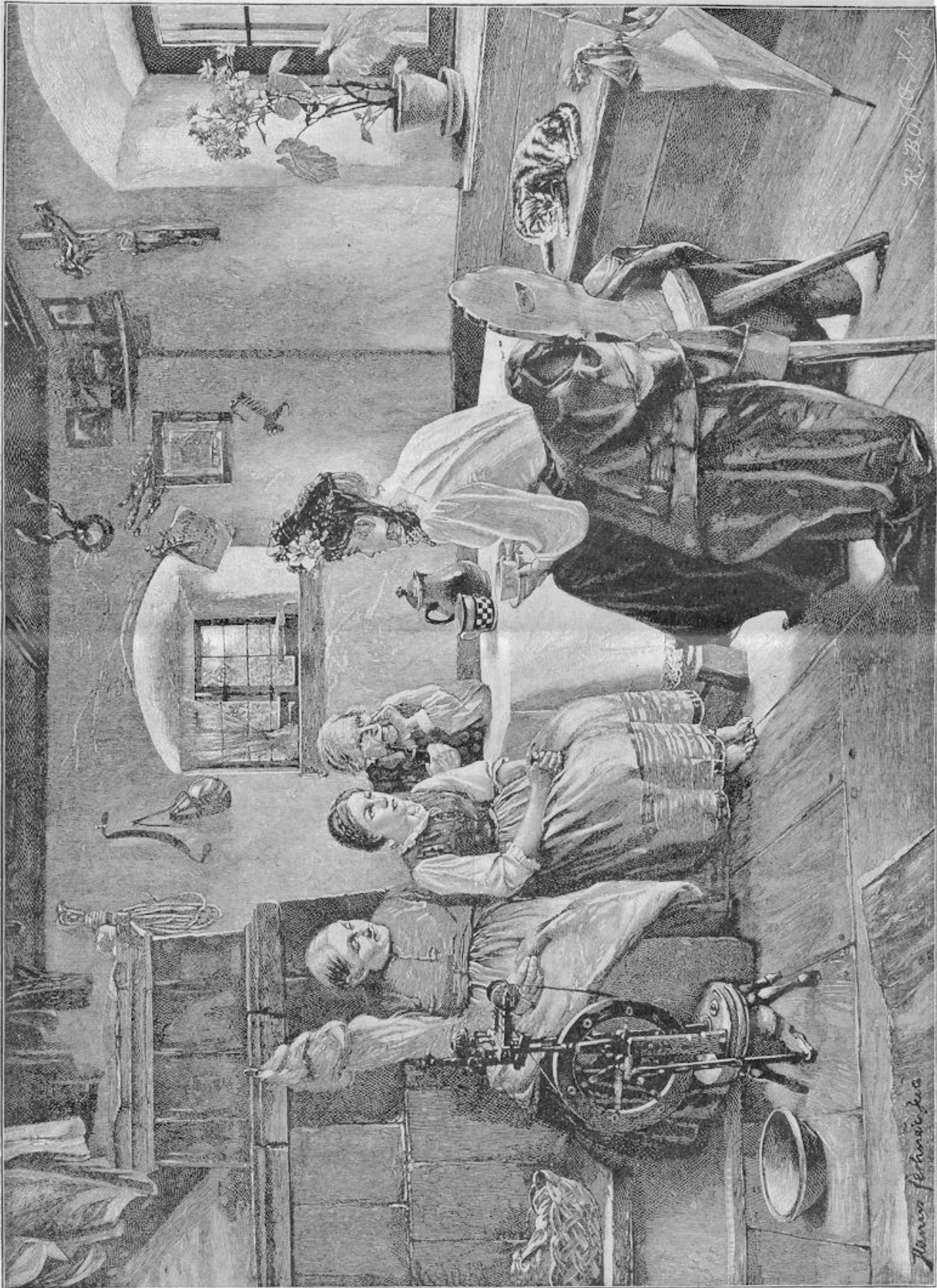
Lieske zat er bij met gevouwen handen en hoorde alles sprakeloos aan. Ze geloofde wel, dat het zoo was en 't was een wonder, maar . . . „zij had er geen zin in; zij bleef liever bij vader en moeder op het dorp!”

Vader Jobse vond 't goed en stak de pijp weer aan, en er ging hem een zucht van het hart.

Moeder was gemelijk, omdat al de kinderen den slag van vader hielden, al deed ze er ook nog zooveel aan. 'n Houten lepel bleef toch maar 'n houten lepel, al verzilverde je 'm ook nóg zoo, en al wil je 'm ook in de zilvermand leggen. Moeder Jobse, laat 'm een houten lepel blijven! Gooi hem geen gesmolten lood in het hart van den steel, want dan moet ge hem eerst het hart breken en dat doet zeer, erg zeer, moeder, en 't blijft toch 'n houten lepel in de zilvermand!

Moeder Jobse zweeg er maar over en Lieske bleef op bloote voetjes loopen in huis en ze bleef vaders oogappel; moeders afgodje was ze niet zoo erg meer als vroeger, maar, wat zou ze er aan doen? Zij had net gezegd, wat ze meende.

Een jaar later kwam de nicht weer bij de wagenmakersvrouw logeeren. Vrouw Jobse ging haar eens opzoeken. Wat was die juffer veranderd! Zij zag zoo bleek en zoo mager, en de kleeding was lang niet zoo meer als vroeger! Ze sprak heelemaal niet meer over de stad. Ja toch, 't was maar beter, dat de meisjes van het dorp op het dorp bleven, zeide ze, dan werden ze tenminste niet zoo ongelukkig als zij! Wat was er dan met haar gebeurd? Het rechte kwam men niet te weten, maar moeder Jobse hoorde het daarom toch van de bureu. De juffrouw was geëngageerd geweest en ze zou zijn gaan trouwen met een kantoorheer, die er warm inzate. Doch



zes weken vóór het trouwen was hij weggegaan en had haar laten zitten. Waar en waarheen? Dat wist niemand, de arme ziel zelf niet! Ze had hare betrekking moeten opgeven, want ze leed zoo schrikkelijk aan hoofdpijn en dan was ze soms heel in de war. Dat hadden ze in den modistenwinkel gemerkt, en ze hadden haar aangeraden een beetje bij haar nicht op het dorp te gaan logeeren, zóó konden ze haar toch niet gebruiken. Ze bleef er zes weken, toen werd ze heel ziek, moest ze naar het gesticht, en van het gesticht ging ze een week of vier later naar het kerkhof tegenover het kleine raampje van vrouw Jobse!

Op een Zondag ging Lieske eens met vader naar het kerkhof en ze stonden ook bij het graf van de juffer uit de stad stil. Lieske plantte er een rooske op: ze had zoo'n medelijden met het arme schepsel, maar ze durfde er niet met vaderke over te spreken en om hem af te leiden, zeide ze:

„'t Is jammer, dat zoo'n blommeke zoo gauw verflenst is!“

„Ja, wel jammer!“ zei vader en keek met vochtige oogen naar zijn oogappeltje. Des avonds, toen Lieske uit was, stond hij vóór 't kleine raampje, in duizend gedachten, en de pijp en het raam hadden het zwaar te verantwoorden.

„Vaderke, wat doe je toch?“ zei moeder Jobse.

„Kind, ik denk aan verflenste blommetjes en aan slecht geld!“ zei hij en nu konden de pijp en het raam het niet langer verantwoorden en hij veegde met de mouw van het boezeroen langs het oog. Daarna vertelde hij wat er op het kerkhof gebeurd was.

„Willem, ik heb ongelijk gehad,“ zeide moeder Jobse, „en jij hadt recht. Lieske moet maar bij ons blijven! Beter een veldblommeke dan een verflenst blommeke! Ze is daarom toch . . .“

„Mijn oogappeltje!“ viel Jobse haar in de rede.

„. Mijn afgodje!“ vervolgde moeder, „en ik hoop, dat God er mij niet om straft; ze is zoo lief en eenvoudig op haar bloote voetjes! Och, als ik nu eens denk, dat zij daar zóó liggen zou! Neen, vaderke, ge hebt gelijk gehad!“ P. J. K.

Een tochtje in Noord-Friesland.

Dat zal me een gemak zijn voor de bewoners der Noordelijke kleistreek, wanneer de locaalspoor in exploitatie komt. Nu mogen ze nog rijden per omnibus of eigen rijtuig.

Ik kwam tegen den avond van St. Nicolaasdag te Leeuwarden aan, om, na een oogenblik genoten te hebben van de bijzondere drukte op de Nieuwstad met honderden wandelaars, en een heuschen St. Nicolaas in een open rijtuig, aan de „Lange piep“ in een parallelopedum op vier wielen te stappen, die mij verder naar het Noorden zou brengen. Eigenaardige modellen, lang en laag, soms met twee afdelingen, — die lange Friesche omnibussen!

Wij reden voorbij tal van kleine, door eenige grootere kerkdorpen, langs de eindeloze wegen zonder boomen, alleen met slooten, speciaal Friesch naar mijne ervaring. De bouwlanden, waarboven een natte dauw hing, gaven thans weinig bijzonders te zien. Trouwens de zon was reeds ondergegaan. Gelukkig scheen de maan en waren van de medereizigers althans de schimmen te zien; want licht in het rijtuig „voer“ men niet. Gelukkig had men mij in de damescoupé geplaatst, 't geen dit vóór had, dat 'k voor verstikking door tabakslucht werd bewaard, en dit tegen, dat 'k niet van de drukke gesprekken kon genieten. Het eerste deed me berusten „afgescheiden“ te zijn, terwijl 'k met het tweede denkbeeld werd verzoend bij de erkenning allerminst bedreven te zijn in de Boeren-Friesche taal.

Een paar dames met een kind reisden met mij 1e klasse. De eersten praatten veel onder elkander en weinig tot mij, welke pogingen ik ook aanwendde om een gesprek gaande te houden. Of ik over St. Nicolaas begon en over Leeuwarden, om via de landbouwdorpen en boerenhuizen tot de harten mijner medereizigers te komen, 't baatte weinig.

Het kleine meisje zong een christelijk lied:

Waarheen, pelgrims, waarheen gaat gij?

't Oog omhoog en hand in hand?

„Wij gaan op des Konings roepstem

Naar ons huis, in 't Vaderland!“

Moeder en tante stemden mede in, en ik vond een oogenblik later gelegenheid om de zangeressen te feliciteeren met haar kostelijke belijdenis. Doch, daar begrepen ze niets van. Als zoovele werden ook deze versregels gedachteloos gezongen; en men deed alle moeite om 't gesprek een andere wending te geven om, toen dit werd gecoupeerd, geheel te zwijgen. Vergeefschen schenen dus mijne opmerkingen omtrent de „roepstem des Konings“ en omtrent „het Vaderhuis.“ Of ze dit waarlijk waren, besloot *wij* niet, die geroepen zijn te getuigen.

Mocht het lied, door het kind, een zondagschoolleerlinge naar ik vernam, in den huiselijken kring gezongen, nog eens tot nadenken stemmen!

En zoo ging het verder en verder in sukkeldraf, meer dan eens reden we een „doorreed“ (stalling) binnen, wanneer de paarden zich konden voeden en wij onze stramme leden konden uittrekken onder 't gebruik van een kopje slappe thee, tot ik het dorpje, het doel mijner avondreis bereikte, waar een boerderij mij op den modderigen weg afwachtte.

's Anderdaags een half uur loopen om een anderen wagen als die van gisteren „op te vangen.“ In een nette arbeiderswoning mocht ik een oogenblik wachten. Hier deed ik het merkwaardige nieuws op, dat men bij een inkomen van twee kwartjes per dag nog geen socialist behoeft te zijn.

Weer ging het door tal van dorpen, weer werd er hier en daar gestald, tot ik uitstapte in het flinke dorp Ferwerd, welks naam herinnert aan een der Noordsche godinnen en dus in mijn geheugen terugriep alles wat ik wist van de Noordsche mythologie zoowel als van de invallen der Denen en Noormannen, die ook in Friesland veel Noordsch bloed hebben achtergelaten.

En nu geen half etmaal later, ging het per rijtuig naar het verre Oosten, over Blija en Holwerd en Ternaard naar Nes; verder kan men haast niet.

Wierum en Nes, met Paesens en Moddergat, de dorpen, die herinneringen hebben aan smartvolle verliezen onder de visschersbevolking, doch die nu langzaam weder vooruitgaan. Hier heeft men evenals langs den zeedijk overal, tot Harlingen toe, in de verte het gezicht op het heldere draailicht van Amelands vuurtoren.

Oude kerkes met oude torens zijn zoovele bewijzen, dat het Christendom hier reeds vroeg wortel schoot en dat de arbeid van een Ludger en Bonifacius niet vruchteloos is geweest. De meeste Protestantsche waren eenmaal Roomsche kerken; zijn de oude pastorieën dikwijls door nieuwe vervangen, toch zijn er nog oude herinneringen over.

Zoo las ik o.a. op een steen in den zijgevel van de pastorie te Nes de volgende versregels uit het jaar 1742:

„Men Siet in 't geen men Prijst, geen quaet
Maer ook geen goed in 't Geen men haat,“

woorden, die hunne beteekenis stellig nog niet verloren hebben.

Straks was het de vraag, hoe weer aan de spoorlijn te komen. Dat zou via Dokkum gaan. In gezelschap van een allergezelligsten timmerman, die zoo prettig over zijn gelukkig huwelijksleven kon praten, niettegenstaande een val van een dak hem een gebroken arm en deze hem weer een lastig gipsverband had bezorgd, reed ik naar Dokkum, vanwaar de paardentram de reizigers in een uur naar het station Veenwouden brengt. Doch in genoemd stadje was ik twee uren te vroeg, in een plaats, waar 'k niemand kende.

Nog vóór ik een boek uit m'n koffertje had gehaald, om me althans voor verveling te vrijwaren, schiet mij in eens te binnen, dat ik voor ongeveer 19 jaren een jongmensch gekend had, uit D. geboortig. „Zou hij hier nog wonen?“ zoo vroeg ik mijzelf af. En, daar ik mij den naam herinnerde, was informeeren gemakkelijk. 't Antwoord was: „Zijne moeder is gestorven en hij woont ergens elders.“ Het adres van een familielid werd opgegeven; ik daarheen. De kennismaking, eerst wat stijf, ging over in een joviaal gesprek en loste zich op in een hartelijke, broederlijke gemeenschap. En wanneer kwam deze laatste? Toen ik bij het hooren bespreken der stoffe-